

Regeringskansliet

Yttrande på Skogsutredningens slutbetänkande ”Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen” (SOU 2020:73)

Länsstyrelsen Västerbotten, här nedan benämnd Länsstyrelsen, har fått möjlighet att yttra sig över skogsutredningens slutbetänkande.

Skogen är en av Västerbottens viktigaste näringar. Den har i hög grad bidragit till välbefinnande och utveckling i vår region och bidrar fortfarande till människors utkomst och sysselsättning i de olika delarna av skogens värdekedja. Vi vill ta till vara på denna resurs för att stärka och utveckla jobb och hållbar tillväxt samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. Skogen är viktig för bland annat landsbygdsutveckling, sysselsättning, klimatet, vattnet, biologisk mångfald, kultur- och naturarvet, fritid och hälsa, samt forskning, teknisk utveckling och utbildning. I Västerbotten är vi övertygade om att vi tillsammans, med hjälp av dialog och samarbete, kan utvinna mer värden ur skogen utan negativa effekter för skogens biologiska mångfald.

Länsstyrelsens yttrande följer slutbetänkandets upplägg. Inledningsvis redovisas några övergripande synpunkter därefter följer synpunkter och utvecklande kommentarer kapitelvis.

Sammanfattning

Nedan följer en sammanställning i punktform av Länsstyrelsens ställningstaganden i ett antal av förslagen. Myndighetens ställningstagande utvecklas under respektive kapitel.

- Utredningen är ambitiös och innehåller många bra bakgrundsbeskrivningar som i framtiden blir viktiga källor att hämta fakta och beskrivningar ifrån.
- Länsstyrelsen instämmer i att det behövs fortsatta skogsinventeringar för ökad och bibehållen kunskap om den svenska skogen och att Skogsstyrelsen tillsammans med Länsstyrelsen pekas ut för detta.
- Länsstyrelsen föreslår att det tas fram ett mål för tillväxten i skogen. Dagens anspråk på skogen från många olika sektorer innebär att den

är intecknad flera gånger om. Länsstyrelsen föreslår en konsekvensutredning av hur anspråken i den nuvarande cirkulära bioekonomin ser ut och vad som i sin tur är rimliga mål att ha i framtiden.

- Länsstyrelsen stödjer förslaget om frivilligt formellt skydd som huvudspår för skydd av skog. Samtidigt hyser Länsstyrelsen farhågor om att det blir svårt att få till stora sammanhängande markområden då varje enskild markägare ska samtycka.
- Endast för sådan skog som regeringen pekat ut som av särskilt angeläget allmänt intresse bör myndigheterna ha möjlighet att använda tvång i skyddet.
- Länsstyrelsen anser att det behövs bredare analyser av samhällsekonomiska konsekvenser av skyddande av skog och stödjer förslaget om att ta fram en reviderad nationell strategi för formellt skydd av skog.
- Länsstyrelsen ser gärna att det lokala perspektivet utvecklas. Utredningen fokuserar i liten utsträckning på vilka effekter förslagen har för människorna som bor och verkar i fjälltrakterna och skogsmarkerna i norr. Det är av vikt att människan även fortsättningsvis kan bo och verka här.
- Länsstyrelsen anser att om staten gör intrång ska markägare ersättas, men regeringen bör i sådana kalkyler inte enbart beräkna enskilda kostnader utan även beakta samhällskostnaden. Försvårad markanvändning kan innebära stora ekonomiska konsekvenser för skogsägare och företag bland annat vad gäller förväntad avkastning som säkerhet vid lån. Länsstyrelsen efterlyser en konsekvenskanslys och förslag utifrån detta med temat att hela Sverige ska växa och utvecklas.
- Utredningen har en stor tilltro till att turism kan ersätta skogsbruk för att skapa välfärd och landsbygdsutveckling. Länsstyrelsen tror inte att turismen ensam ska stå för landsbygdsutvecklingen, det behövs många olika näringar på en plats, som tillsammans utgör ett diversifierat näringsliv och arbetsmarknad. Länet har många små och medelstora företag och det är företagsformer som inte sällan är kopplade till att privata skogsbruksfastigheter utgör ekonomisk säkerhet.
- Länsstyrelsen saknar ett resonemang om hur renskötselrätten ska uppfattas i relation till den stärkta äganderätt och ökandet av biomassa. Länsstyrelsen menar även att utredningen har en för låg nivå när det gäller beskrivningen av rennäringen och förståelsen om hur rennäringen bedrivs och målkonflikterna mellan skogsbruket och rennäringen
- Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det nationella skogsprogrammet bör breddas till att tydligare hantera frågor som rör skogen integrerat, såsom en växande cirkulär bioekonomi som

inkluderar alla näringar med bas i skogen, lönsamhet och konkurrenskraft för skogsägarna och skogsnäringen, samt kompetensförsörjning. På samma sätt som skogsprogrammet Västerbotten har arbetet sedan starten 2019.

- Länsstyrelsen ser positivt på en starkare koppling till det nationella skogsprogrammet och att tillsätta en nationell samordnare för att leda dialogprocessen inom det nationella skogsprogrammet.
- Länsstyrelsen delar inte utredningens bedömning att lägsta ålder för slutavverkning (LÅF) behöver ses över, tvärtom är dessa bestämmelser viktiga för att säkerställa god hushållning med skogsresursen samt att skog inte avverkas i förtid. En sänkt LÅF riskerar att leda till lägre åldrar i skogen vilket är negativt för den biologiska mångfalden och för rennäringen.
- Skogsutredningen fokuserar på förslag som den anser förenklar för privata markägare att nyttja sina resurser bättre men utelämnar i stort sett helt kulturmiljölagen och missar relationen mellan skogsvårdslagen och kulturmiljölagen.
- Länsstyrelsen saknar en diskussion om jämställdhet och anser att det bör belysas vilka konsekvenser skogsutredningens förslag får ur ett jämställdhetsperspektiv både på regional och nationell nivå.
- Länsstyrelsen anser att utredningen mer utförligt kunnat utveckla uppdraget att lämna förslag som bidrar till en växande bioekonomi. Länsstyrelsen hade gärna sett att utredningen innehållit mer av förslag kring hur brukandet av skogen kan utvecklas, bli mer ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart.

Övergripande synpunkter

Skogen är viktig för Västerbotten. Ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt skogsbruk är av stor betydelse för ett hållbart samhälle. Självbildningen hos många västerbottningar är att vi bor och verkar i ett skogslän. Västerbottens läns landareal uppgår till 5,6 miljoner ha, varav ca 3,9 miljoner ha (70 procent) är skogsmark. Det innebär att Västerbotten är det län i Sverige näst efter Norrbotten som har mest skogsmark. Av länets totala skogsmark räknas ca 3,1 miljoner hektar som produktiv skogsmark. Skogsnäringen i Västerbotten ser stora möjligheter med en utvecklad bioekonomi och en global omställning mot förnybara råvaror, t.ex. en ökad tillväxt i skogen och en ökad efterfrågan på trähus, biobaserade produkter, material, bränslen och drivmedel. Men det finns också utmaningar.

Utredningen är ambitiös och innehåller många bra bakgrundsbeskrivningar som i framtiden blir viktiga källor att hämta fakta och beskrivningar ifrån. Utredningens drygt 50 olika förslag hänger i många avseenden ihop och bildar en helhet. Länsstyrelsen ser positivt på denna helhetssyn.

Länsstyrelsen hade gärna sett att utredningen innehållit mer av förslag kring hur brukandet av skogen kan utvecklas, bli mer ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart, och färre förslag kring hur skog ska undanhållas från brukande. Länsstyrelsen oroas av att diskussionen om skogen alltmer domineras av en föreställning om att brukande av skog och mark är något dåligt som utgör ett hinder för biologisk mångfald, och att det huvudsakliga verktyget för att bevara och utveckla mångfald är att ge skogen ett formellt skydd som förhindrar brukande. Synsättet visar sig i vissa av de strategier och regleringar som tas fram av EU-kommissionen och som därigenom påverkar utvecklingen i Sverige, och det yttrar sig också i delar av skogsutredningen. Människan lever av naturen och vår existens är beroende av ett hållbart brukande av naturens resurser. I arbetet med en övergång till en bioekonomi och fossilfritt samhälle utgör skogen en viktig resurs. Skog som brukas kan generera biologisk mångfald och många av de skogar som nu skyddas på grund av höga naturvärden har brukats under lång tid. I Västerbotten är det enskilda ägandet och brukandet av skogen av stor vikt för länets utveckling och välbefinnande och är även en del av vår kulturella identitet.

Skogsutredningens direktiv säger att utredningsförslaget ska främja en växande skogsnäring och hållbar skoglig tillväxt med god säkerställd tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen. Länsstyrelsen anser att utredningen mer utförligt hade kunnat lämna förslag som bidrar till en växande bioekonomi och hur brukandet av skogen kan utvecklas, bli mer ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart.

Skogsutredningen gör mycket långtgående tolkningar av vad som krävs för att uppfylla internationella åtaganden om biologisk mångfald. I utredningens uppdrag ligger att lämna förslag på hur dessa åtaganden ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi. Några sådana förslag finner Länsstyrelsen inte att utredningen lämnat.

Länsstyrelsen skulle gärna se att det lokala perspektivet utvecklas. Utredningen fokuserar i liten utsträckning på effekterna förslagen har för människorna som bor och verkar i fjälltrakterna och skogsmarkerna i norr. Det är av vikt att människan även fortsättningsvis kan bo och verka här. I många av länets kommuner är skogen en av de viktigaste näringarna, den utgör grunden för arbetstillfällen och för rekreation. Skogen är en del av vår kulturella identitet. Länsstyrelsen saknar i utredningen förslag och diskussion kring brukandet som en del av att behålla och förvalta naturvärden i skogen.

Utredningen har en stor tilltro till att turism kan ersätta skogsbruk för att skapa välfärd och landsbygdsutveckling. Utredningen menar att den samhällsekonomiska vinsten av att undanta stora områden i fjällvärlden från brukande ger förutsättningar för en ökad turism som i sin tur kan ge intäkter som överskrider intäkterna från ett fortsatt brukande. Länsstyrelsen gör inte samma bedömning och tror inte att naturturismen ensam ska stå för

landsbygdsutvecklingen i fjällkommunerna. Besöksnäringen i sig är viktig för fjällområdet, men de besökare som främst är intresserade av att besöka reservat och nationalparker har ofta den fria tillgången till landskapet som prioritet och de spenderar generellt mindre pengar än andra besökare på restaurangbesök, boende och annan service som besöksnäringen erbjuder.

För att bygga och utveckla ett livskraftigt näringsliv i hela Västerbotten behövs en levande landsbygdkultur med ett hållbart brukande av naturresurserna på platsen. Skogen fungerar idag ofta som en ekonomisk säkerhet som gör att invånare både kan och vågar investera i nya företag och verksamheter som utvecklar landsbygden. Givetvis utgör besöksnäringen ett viktigt ben att stå på. Men det behövs många olika näringar på en plats, som tillsammans utgör ett diversifierat näringsliv och underlag för en diversifierad arbetsmarknad, vilket spelar en central roll när det kommer till utveckling och attraktivitet för en plats. Länet har många små och medelstora företag och det är företagsformer som inte sällan är kopplade till att privata skogsbruksfastigheter utgör ekonomisk säkerhet.

Länsstyrelsen stödjer förslaget om att frivilligt formellt skydd ska utgöra huvudspåret i bevarandearbetet. Formellt skydd bör endast ske efter frivilliga överenskommelser med skogsägare, utom då exceptionella omständigheter föreligger eller om internationella författningar kräver att ett specifikt skogsbestånd bevaras.

Tydlighet och förutsebarhet vad gäller förutsättningar för brukande och ersättning är mycket viktigt för markägarna. Länsstyrelsen anser att om staten gör intrång ska markägare ersättas, men regeringen bör i sådana kalkyler inte enbart beräkna kostnader för det skyddade området utan även beakta den bredare och alternativa samhällskostnaden för de begränsningar i markanvändningen som ett skydd medför. Försvårad markanvändning kan innebära stora ekonomiska konsekvenser för skogsägare och företag bland annat vad gäller förväntad avkastning som säkerhet vid lån. Detta belyses inte i tillräcklig utsträckning i utredningen och Länsstyrelsen efterlyser en konsekvenskanslys och förslag utifrån detta med temat att hela Sverige ska växa och utvecklas.

Länsstyrelsen tillstyrker att det tas fram ett mål för tillväxten i skogen. Det skulle bli en bra och viktig byggsten för att tydliggöra ramverket för hur råvaran ser ut. Utredningen konstaterar att dagens anspråk från hela skogssektorn innebär att dagens skogar och dess tillväxt är ianspråktagen flera gånger. Som utredningen visar finns det behov av ytterligare konsekvensutredning av hur anspråken i den nuvarande cirkulära bioekonomin ser ut och vad som i sin tur är rimligt att ha i framtiden.

Utredningen tar tydligt sikte på att stärka äganderätten och att biomassan från skogen ska öka. Länsstyrelsen saknar dock ett resonemang om hur renskötselrätten ska uppfattas i relation till denna stärkta äganderätt och ökande av biomassa. Generellt kan sägas att det finns en stark målkonflikt mellan ökad biomassa och tillgång till betesmarker, eftersom lavtillväxt

kräver glesare skogar. Vad det gäller äganderätten och renskötselrätten finns det målkonflikter kring exempelvis ökat virkesuttag kontra tillgången till bete och möjligheten att nyttja landet som exempelvis flyttled. Dessa målkonflikter berörs sparsamt i utredningen. Att fokusera på att skydda naturskogar inom samebyarnas året-runt marker är lovvärt, men kommer inte lösa målkonflikterna i skogen och i förlängningen leda till ytterligare ekonomiska ansträngningar och sämre djurhälsa för rennäringen. Länsstyrelsen menar att utredningen har en för låg nivå när det gäller beskrivningen av rennäringen, förståelse för hur rennäringen bedrivs och målkonflikterna mellan skogsbruket och rennäringen.

Länsstyrelsen anser att kulturniljölagen i högre utsträckning ska beaktas i utredningen. Utredaren fokuserar på förslag som den anser förenklar för privata markägare att nyttja sina resurser bättre men utelämnar i stort sett helt kulturniljölagen och missar relationen mellan skogsvårdslagen och kulturniljölagen. Utredningen behöver kompletteras med ett kapitel om kulturniljölagen, där lagen redovisas tillsammans med roller och ansvar gällande kulturniljöfrågorna och då med särskilt fokus på forn- och kulturlämningar. Fornlämningar utgör lagskyddade kulturlämningar enligt Kulturniljölagen och hanteras av länsstyrelserna. I utredningen nämns att det finns stora inventeringsbrister vad gäller forn- och kulturlämningar framförallt i norrlandslänen. Det finns med andra ord stora brister när det kommer till kända kulturlämningar. En konsekvensanalys över detta hade varit önskvärt.

I skogsutredningen finns inga förslag kopplade till jämställdhet inom skogen. Men jämställdhet är en fråga som behöver belysas i varje arbete som läggs fram för att se vilka positiva eller negativa konsekvenser som kan uppstå. I Västerbottens län är fyra av tio skogsägare kvinnor. I Västerbottens regionala skogsprogram är jämställdhetsarbetet en central del och genomsyrar alla fokusområden. Målsättningen är att uppnå ett jämställt skogsbruk, inom både företagande och ägande, där varken könstillhörighet eller bakgrund utgör ett hinder. Jämställda förutsättningar för skogsbruk borde vara en ickefråga i dagens samhälle och därför anser Länsstyrelsen att det måste belysas vilka konsekvenser skogsutredningens förslag får ur ett jämställdhetsperspektiv både på regional och nationell nivå.

Länsstyrelsen poängterar att det finns skogsägare som vill bruka sin skog med skonsammare och naturnära metoder för att gynna sig själva, kommande generationer, landsbygden, biologisk mångfald, svamp- och bärplockning, friluftsliv och rekreation. Skogen är viktig för dessa, både socialt, kulturellt och ekologiskt. De lyfts sällan fram i debatten men de är viktiga för landsbygdsutvecklingen då de ofta vill se fler lokala sågverk och träförädlingsföretag, gynna skogsturism och förädling av skogens bär och svamp. Medan den etablerade skogsindustrin sysselsätter allt färre skulle en klok skogspolitisk agenda kunna vitalisera landsbygden och skapa förutsättningar för många nya företag och verksamheter. Här finns stora möjligheter för politiker att utveckla samhällets värden utanför tätorterna.

Synpunkter och utvecklande kommentarer kapitelvis

1 Författningsförslag

1.2 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen

1 a §

Det är bra att kunskapskravet som idag gäller enligt miljöbalken följer direkt av skogsvårdslagen.

2 b § tredje stycket

Rimligt att gällande praxis lagfästs och att det därför förtydligas i lagtext att fjällnära skogsbruk presumeras utgöra pågående markanvändning.

19 §

Det är rimligt att den myndighet som beslutar om inskränkning eller nekat tillstånd till avverkning också beslutar om ersättningen. Därför är förslaget att Skogsstyrelsen ska besluta om ersättning bra.

Skogsstyrelsens expert lyfter fram (s 1224) att det finns svårigheter att bestämma ersättning i samband med ett beslut som ännu inte vunnit laga kraft och som därmed kan ändras och ändra förutsättningarna för ersättning. Vidare kan det innebära risk för överklagande bara för att få ersättningsfrågan prövad. Utredningen gör gällande (s 951) att om beslutet bara överklagas vad gäller ersättning bör det innebära att frågan om tillstånd kan få laga kraft.

Länsstyrelsen anser att det bör övervägas om ersättningen kan bestämmas i ett separat beslut, vilket man gör inom andra rättsområden som exempelvis att man vid bygglov beslutar om avgift separat. Detsamma gäller vid kontroller vid djurskydd. Därmed kan beslutet om ersättning avvakta beslut om laga kraft för själva tillståndet samt beslutet om ersättning överklagas separat.

34 §

Det är bra att bevisbörderegeln lagfästs i skogsvårdslagen och knyts till kunskapskravet i nämnda lag enligt den systematik som följer av miljöbalken. Därmed tydliggörs de krav som redan idag ligger på markägare.

3 Den svenska skogen

3.4 Skogens skötsel

Trakthyggesbruk anges som ett uthålligt sätt att sköta skogen. Något som är allt mer ifrågasatt, bland annat av EU. Om hållbarhet ska innefatta alla aspekter förutom ekonomi som till exempel biologisk mångfald och artbevarande så är det inte hållbart. Bevarad mångfald och intakta ekosystem/landskap är enligt forskare betydligt mer motståndskraftiga mot

förändringar, de har en bättre sk-resiliens. Detta kan på sikt också visa sig vara bättre ekonomi.

3.4.2 Hyggesfria metoder

Trakthyggesbruk uppges ge högra klimatnytta än till exempel blädning. Skogsbrukets klimatnytta är ifrågasatt av åtminstone delar av forskarvärlden. En avverkad skog har lång startsträcka innan den börjar binda kol igen. Till dess är kolbalansen negativ och det sker nu i en kritisk period när det är bråttom att få ner koldioxidutsläppen för att uppställda klimatmål ska kunna nås. Det kom nyligen en forskarrapport som pekar på att tillväxande skog inte bara binder kol utan även frigör kol i marken i samband med att träden tar kväve i anspråk.

3.6.4 Död ved och biologisk mångfald

Utredningen pekar på att skogsbrukets naturvårdsarbete har utvecklats positivt sedan 1990-talet. Då ska man komma ihåg att man startade från ett absolut bottenläge, där i princip minsta åtgärd är en förbättring. Till exempel lyfter man fram död ved som ökat från 5,8 m³/hektar år 1996 till 8,4 m³/hektar idag. Det är procentuellt sett en bra ökning men om man jämför med en genomsnittlig naturskog som hyser cirka 80 m³/hektar så är det långt kvar innan man kan beskriva dagens tillstånd som bra. Därtill kan läggas att en stor del av den döda veden utgörs av stormfällt virke som inte hunnit tillvaratas och inte är av samma kvalitet som sakta tynande träd är för många hotade arter. Enligt samma utvärdering av miljömålen visas att andelen gammal skog ökar, vilket kan tillskrivas att frivilliga avsättningar växer in i högre åldersklasser. Samtidigt avverkas fortlöpande potentiellt gamla skogar, i form av kontinuitetsskogar. Trots att död ved och gammal skog ökar kvarstår problemet med en rad hotade och missgynnade skogsarter, vilket också utredningen påpekar (sid 106).

3.6.6 Konnektivitet i landskapet

Vikten och nyttan av ekologisk konnektivitet förklaras på ett bra sätt i detta kapitel

3.6.9 Naturvårdande skötsel

Här omtalas att de av människor påverkade naturtyperna i skogen kan behöva skötsel för att upprätthållas så som bete, borthuggning men även naturvårdsbränning och återställande av hydrologin. De sistnämnda och eventuellt andra åtgärder är sådana som också kan påverka tidigare tiders mänskliga spår på ett negativt sätt. Exempelvis kan naturvårdsbränning skada fornlämningar genom att den vegetation som håller ihop en sandig tallhed försvinner så ökar erosionen hos till exempel fångstgropar, men även viktiga landskapselement som strandvallar som bidrar till tolkningen av det historiska landskapet.

9 En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

Avsnittet innehåller övergripande funktioner för hela utredningens sammanhållna förslag. Den regelöversyn/förenklingsarbete som föreslås är

positiv, men det är svårt att avgöra effekterna av om inte många av de andra förslagen går igenom. Vad händer tex med förslaget om hushållningsreglerna och en lägre avverkningsålder i nordväst om inte avsättningar av fjällnära skog genomförs.

9.1.1 Utredningens utgångspunkter

Länsstyrelsen anser det mycket tveksamt att ändra de långsiktiga målen om att bevara biologisk mångfald. Resilienta ekosystem är av största vikt inte bara för biologisk mångfald utan också för ett långsiktigt hållbart skogsbruk och en av de stora ödesfrågorna tillsammans med klimatförändringarna. Väljer man att sänka/ändra målen vill Länsstyrelsen hänvisa till en studie på Mittuniversitetet (B-G Jonsson) som gjort beräkningar utifrån olika ambitionsnivåer i bevarandet som sedan ges en viss procent artförlust. Där kan man följa olika nivåer för vad en sänkt ambitionsnivå skulle innebära.

9.2 Hur ska internationella åtaganden om biologisk mångfald kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi?

I detta kapitel lyfter man att det utgör en konflikt – och att utredningen har haft begränsade resurser för att närmare utveckla hur graden av cirkularitet inom skogsindustrins flöden kan ökas. Det man föreslår är en satsning på en ökad kvalitet i produktionsytorna. Något som Länsstyrelsen anser måste ackompanjeras av god hänsyn i brukandet, vilket är det enskilt viktigaste för att bibehålla levande vattendrag, våtmarker och vattenhushållande funktioner.

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

Länsstyrelsen ser positivt på att det tillsätts en fristående samordnare för att leda dialogprocessen inom det nationella skogsprogrammet. Skogsfrågorna är komplexa och det är många intressenter involverade vilket som utredningen skriver kräver löpande och tät dialog och samverkan mellan olika samhällsaktörer.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det nationella skogsprogrammet bör breddas till att tydligare hantera frågor som rör skogen integrerat, såsom en växande cirkulär bioekonomi som inkluderar alla näringar med bas i skogen, lönsamhet och konkurrenskraft för skogsägarna och skogsnäringen, samt kompetensförsörjning. Skogsprogrammet Västerbotten inkluderar alla näringar med bas i skogen och det är självklart att även det nationella skogsprogrammet ska göra så. Utöver detta förordar Länsstyrelsen även att kommunikationen mellan det nationella skogsprogrammet och de regionala skogsprogrammen stärks. Den nationella samordnaren bör för att förbättra kopplingen mellan skogsprogrammen på nationell och regional nivå även få i uppdrag att stötta de regionala skogsprogrammen.

9.5 Regelförenklingar för skogsbruket

Länsstyrelsen delar inte utredningens bedömning att lägsta ålder för slutavverkning (LÅF) och ransoneringsbestämmelserna behöver ses över, tvärtom är dessa bestämmelser viktiga för att säkerställa god hushållning med skogsresursen samt att skog inte avverkas i förtid. En sänkt LÅF riskerar att leda till lägre åldrar i skogen vilket är negativt för den biologiska mångfalden och även för rennäringen. Det är en from förhoppning att man istället för de äldsta skogarna ska börja avverka i de yngre, anlagda skogar som avverkades på 1950-talet och framåt. Sannolikt skulle en sänkning av LÅF inte innebära att de gamla skogarna sparas. Det samma gäller för ransoneringsreglerna, som är till för att motverka överavverkning, vilket även det är negativt utifrån ett mångfaldsperspektiv.

9.6 Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

Utredningen föreslår att förslag som stimulerar naturvårdande skötsel och restaurering tas fram för frivilligt avsatta områden. Det skulle vara ett bättre utgångsläge att lämna sköselförslag om det fanns kännedom om skogstyp, naturvärden och geografiskt läge för de frivilliga avsättningarna. Det är också en fråga om att prioritera åtgärder, särskilt om stimulansen innefattar någon typ av bidrag från staten.

9.9 Mer kunskap behövs för att avgöra hur Sverige uppfyller åtaganden om bevarande av biologisk mångfald

Vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen. Analys av skogar avsatta för naturvård gällande representativitet och konnektivitet ska göras av myndigheter och SLU. Myndigheterna ska utifrån gjorda analyser föreslår åtgärder för att förbättra representativiteten i områden avsatta för naturvård i landskapet.

Detta uppfattas som en svår uppgift åtminstone i norra Sverige. Det är svårt att öka representativiteten i de avsatta områdena genom åtgärder. Det som i så fall krävs för att åtgärda brister i representativiteten är att bevara fler områden antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar.

Artdatabanken och Rikstaxen ges ett nytt uppdrag att analysera impedimentens betydelse för den biologiska mångfalden.

Skogsstyrelsen har gjort en sådan analys 1998 och Länsstyrelsen stödjer förslaget om en ny analys.

9.9.2 Kunskap om skogar med höga naturvärden och av viss naturtyp

Det är viktigt att känna till omfattning av och geografiskt läge för skogar med höga naturvärden för att bedöma landskapets konnektivitet och säkerställa att områdena ingår i väl förbundna system.

Det finns redan idag mycket kunskap om skogar med höga naturvärden, både vad gäller kvalitet och läge. Problemet är att dessa områden fortlöpande avverkas, vilket gör att landskapet förändras hela tiden.

9.9.4 Kunskap om frivilliga avsättningar och andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder

Länsstyrelsen anser att de frivilliga avsättningar som redovisats av bolagen utgör ett betydande och viktigt tillskott i bevarandearbetet. Länsstyrelsen instämmer i att om frivilliga avsättningar ska räknas måste de ha höga naturvärden, känt geografiskt läge, vara dokumenterade och omfattas av långsiktiga åtaganden.

9.10 Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

Utredningen framför att regeringen bör besluta om vad Sveriges internationella åtaganden innebär och ställa upp långsiktiga mål för hur dessa åtaganden ska uppfyllas i skogen.

Det är bra med mål och delmål beslutade av riksdag och regering men man bör lämna över urval och prioriteringar till expertmyndigheterna.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen.

Det är helt avgörande hur man bestämmer vilka skogar som ska kvalificera för angeläget allmänt intresse. För norra Sveriges del handlar det hellre om ekologisk funktionalitet, tillräcklig areal för att klara tröskelvärden och uppnå ett väl fungerande system som tryggar ett långsiktigt bevarande än att tala om speciella skogstyper. Av den anledningen borde strategiskt läge för en skog med höga naturvärden kvalificera som särskilt angeläget allmänt intresse.

Ersättningsmark är en bra möjlighet i vissa fall. Erfarenhetsmässigt är det dock ovanligt att enskilda markägare i slutändan väljer ersättningsmark framför pengar. När det gäller de stora skogsbolagen däremot är det en mycket bra och effektiv metod för skydd av skog. Ett nytt s k ESAB (ersättningsmark) välkomnas.

Förslaget att koncentrera statliga naturvårdsinsatser/skydd av skog till vissa landskapsavsnitt innebär i praktiken att man abdikerar från miljömålet Levande skogar om livskraftiga populationer i sitt naturliga utbredningsområde. Det innebär också att man gör valet enligt Alternativ 2 som lanseras i kapitel 9.9.6 om bristanalys avseende biologisk mångfald. I praktiken är det så Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen bedriver arbetet med områdesskydd sedan lång tid tillbaka (år 2005). Det vill säga genom att prioritera skyddet till vissa landskapsavsnitt/värdetrakter allt i enlighet med nationell och regional strategi för skydd av skog. Detta eftersom avsatta resurser för ändamålet inte är tillräckliga för att arbeta i hela länet.

9.11.2 Handlingsprogrammet bör ange vilket arbetssätt som ska tillämpas vid formellt skydd av skog

Angeläget allmänt intresse ska utgöra undantag, något som riskerar att försvåra det strategiska arbetet.

9.11.3 Handlingsprogrammet bör ange skogar av särskilt angeläget intresse som ska prioriteras för formellt skydd

Länsstyrelsen känner inte igen beskrivningen att stora arealer pekats ut som skyddsvärda utan att markägaren har möjlighet till ersättning. Erfarenheter från Länsstyrelsen är att utpekade områden med höga naturvärden antingen

går in i en skyddsprocess där markägaren erbjuds ersättning eller att markägaren fortsätter att bruka skogen efter eget gottfinnande.

Höga naturvärden ska inte innebära en ”risk” för att en enskild fastighet beläggs med brukanderestriktioner genom beslut om områdesskydd. Beslut om områdesskydd fattas mycket sällan i anslutning till att skogsbruksåtgärder (avverkning) vidtas. I särskilda (omistliga) fall kan Länsstyrelsen välja att bilda ett interimistiskt reservat. I absoluta merparten av fallen inleds en dialog med markägaren om de höga naturvärdena och hur de kan bevaras på bästa sätt. Ibland leder det som angetts ovan till en skyddsprocess och ibland till att området får fortsätta att brukas. Om ett bevarande av en skog inte längre ska utgöra en ”risk” för markägaren i samband med avverkning innebär det sannerligen en risk för att de utpekade naturvärdena påverkas negativt eller till och med försvinner.

Omistliga skogar har länge prioriterats av myndigheterna för skydd. Dessa är idag skyddade i mycket stor utsträckning. Strategierna för skydd av skog menar också att de högsta naturvärdena ska prioriteras i skyddsarbetet.

9.11.5 Handlingsprogrammet bör peka ut de skyddsvärda statliga skogarna som ska avsättas för naturvård

Länsstyrelsen anser att förslaget om att skyddsvärda statliga skogar bör pekas ut och avsättas för naturvård är bra.

9.11.9 Handlingsprogrammet bör ange i vilken utsträckning kunskap om naturvärden ska inhämtas

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag att Skogsstyrelsen ska inventera för ökad kunskap om höga naturvärden i skogen är ett bra förslag

10 Nya och utvecklade skydds och ersättningsformer

10.2 Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om frivilligt formellt skydd som huvudspår för formellt skydd av skog. Endast för sådan skog som regeringen pekat ut som av särskilt angeläget allmänt intresse bör myndigheterna ha möjlighet att använda tvång i skyddet

Samtidigt vill Länsstyrelsen vara tydliga med att myndigheten hyser farhågor när det gäller förslaget om frivilligt formellt skydd. Västerbotten har varit försöksområde för frivilligt skydd och slutsatsen blev att de områden som skyddades ofta var relativt små och belägna på fel plats i förhållande till värdetrakter och annan grön infrastruktur. Dialog och bygga förtroende mellan markägare och myndigheter är mycket viktigt.

Länsstyrelsen är positiv till att revidera de nationella och regionala strategierna för skydd av skog. Men den övergripande strategin bör ligga fast. Det är många och långsiktiga val och prioriteringar som gjorts i områdesskyddet under lång tid.

Markägare behöver incitament för att bedriva naturvård enligt utredningen, en syn som Länsstyrelsen delar.

10.2.1 Ett arbetssätt som bygger på frivilligt formellt skydd

Länsstyrelsen stödjer förslaget att genomförande av handlingsprogrammet, i den del som avser formellt skydd, bör fastställas av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i en nationell strategi för formellt skydd av skog. Länsstyrelsen anser att det behövs bredare analyser av samhällsekonomiska konsekvenser av skyddande av skog.

10.3 Nya sätt att skydda skog

Naturvårdsavtal (NVA) under pågående skyddsprocess, s k väntansavtal, är ett bra och relevant förslag kopplat till de rådande metoderna för områdesskydd.

10.3.2 Ändamålsenliga biotopskydd

Bra att biotopskyddsinstrumentet anpassas till verkligheten, både när det gäller praktisk avgränsning och att olika biotop typer kan rymmas inom ett och samma biotopskydd.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

Nationalparker kan verksamt bidra till landsbygdsutveckling på ett positivt sätt. Nya förslag till nationalparker måste dock alltid vara ordentligt förankrade i lokalsamhället annars är processen svår eller omöjlig att driva. Länsstyrelsen anser att man ska vara försiktig med att föreslå för många nationalparker för att säkerställa att de utgör de absolut finaste områdena i vår natur. Det finns viss risk för inflation och att det omhuldade varumärket urvattnas.

12 Förutsättningarna för nyckelbiotopregistreringar

12.6.2 Delar av nyckelbiotopsregistret bör gallras

Gallring av nyckelbiotoper innebär att man frånhänder sig ett stort material med kvalificerade bedömningar och viktig information om höga naturvärden. Effekten riskerar att resultera i att värdefulla skogar med höga naturvärden avverkas eller skadas på annat sätt av andra verksamhetsutövare, som tidigare bland annat förlitat sig på uppgifter om nyckelbiotoper i sitt planeringsarbete.

Det som sannolikt kommer att påverka Länsstyrelsens arbete med samråd, är just gallringen i nyckelbiotopsregistret. Nyckelbiotoper är ett enkelt sätt att få indikationer på områden med naturvärden i många olika ärenden som hanteras som 12:6 samråd. Det kan handla om vägdragningar, elledningar, prospektering etc. Om vi inte har tillgång till nyckelbiotoper så får vi förlita oss på andra källor för att bedöma naturmiljöpåverkan. Det kan leda till några olika scenarion:

1. Länsstyrelsen beslutar på befintligt underlag, vilket leder till risk att värdefulla miljöer förstörs.

2. Länsstyrelsen gör egna fältinventeringar, vilket skulle öka arbetsbelastningen och tiden för handläggning avsevärt.
3. Länsstyrelsen kräver att sökanden inventerar, vilket medför ökade kostnader och tidsåtgång.

Enligt förslagen i utredningen ska det ställas tydligare krav på att markägarna har koll på vad som finns på deras marker. I många av Länsstyrelsens ärenden är det dock inte markägaren som är verksamhetsutövare utan elbolag, prospekteringsbolag etc. och för dem gäller ju kunskapskravet i miljöbalken alltid.

12.9.1 Värdeetrakter och 12.9.2 Arbetet med grön infrastruktur måste bedrivas med beaktande av de konsekvenser som utpekanden kan få Myndigheterna (Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen) anklagas ofta för att inte ha ett transparent arbetssätt, därför anser Länsstyrelsen att det är viktigt att vara öppen med sitt arbete och även värdeetrakterna som är ett viktigt urvalsinstrument. Beträffande värdeetrakter instämmer Länsstyrelsen i Naturvårdsverkets skrivning om dessa. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen presenterade de framtagna värdeetrakterna första gången 2005. Då uppstod inledningsvis en viss oro hos en del markägare och markägarföreträdare i länet då man trodde att värdeetrakterna var en ny typ av skyddsform. Med anledning av det genomförde myndigheterna tillsammans med skogsägarföreningen Norra skogsägarna en informationsturné rörande myndigheternas strategiska arbete när det gäller områdesskydd med bl a värdeetrakter som stöd i prioritering och urval. Dessutom säger den regionala strategin att förstärkande åtgärder inom värdeetrakter ska uppmuntras och stöttas bl a genom rådgivning. Värdeetrakter är koncentrationer av skogar med höga naturvärden inom vilka förhoppningen är att bygga ett långsiktigt hållbart skydd där tröskelvärden kan uppnås i större landskapsavsnitt. Det är också till dessa värdeetrakter som myndigheterna allokerat merparten av sitt områdesskydd. Ett pågående arbete. Värdeetrakterna har tagits fram genom omfattande GIS-analyser och utformats och förfinats över tid, allt baserat på vetenskaplig forskning och etablerad kunskap om ekologi och naturvård. Det kan tilläggas att Länsstyrelsen i rapporter även redovisat de skogar med höga naturvärden som myndigheten känner till i länet för ett transparent arbetssätt. Något som också ger markägare möjlighet att beakta utpekade värden i sitt brukande av skogen.

14 Hur kunskapsunderlag ska tas fram och hanteras

14.1 Ett kunskapskrav i Skogsvårdslagen

Länsstyrelsen instämmer i utredarens förslag att kraven på kunskap och vad det innebär för markägaren bör förtydligas i Skogsvårdslagen. Miljöbalkens miljöbegrepp och hänsynsregler omfattar hela kulturmiljön, det ville säga även fornlämningar och dess skydd enligt Kulturmiljölagen. Skogsvårdslagens hänsyn till kulturlämningar avser däremot inte fornlämningar utan de kulturlämningar och kulturvärden som inte skyddas enligt Kulturmiljölagen. Eftersom man utelämnat hur fornlämningar enligt Kulturmiljölagen knyter an till Skogsvårdslagen blir det otydligt och oklart

vad utredaren menar att kunskapskravet egentligen ska omfatta.

14.3.1 Naturmiljöbeskrivning – ett sätt att dokumentera förhållanden i naturen som kan ha särskild betydelse för biologisk mångfald

Utredningen menar att en naturmiljöbeskrivning kan utgöra underlag och kunskapskälla för hur arters spridningsmöjligheter ser ut. Ett observandum här är att detta är fråga om en ögonblicksbild av landskapet som förändras kontinuerligt. Det verkar finnas en outtalad tro/förhoppning om att de höga naturvärden som pekas ut i samband med en naturmiljöbeskrivning kommer att bevaras. Det troliga scenariot är att många områden kommer att avverkas helt eller delvis. Något som bidrar till att förutsättningarna för skogslevande arter blir sämre, dels genom habitatförlust och dels genom att spridningsmöjligheter försämras.

Utredningen säger vidare att kunskap om naturvärden är en förutsättning för att markägare och myndigheter ska kunna fatta kloka beslut. Länsstyrelsen instämmer i att kunskap är nödvändig om var naturvärdena finns, men kunskap i sig räcker inte. Det som behövs för att uppnå och bibehålla konnektivitet i landskapet är ytterligare areal skyddad skog.

Gällande sk nyckelbiotoprika brukningsenheter sägs att de ska prioriteras för skydd, eftersom markägaren annars får bära ett orimligt stort ansvar för naturmiljön. En naturmiljöbeskrivning kan enligt utredningen bidra till att avgöra om markägarens ansvar för naturmiljön blir oproportionerligt stort. I detta resonemang förutsätts att utpekade naturvärden alltid sparas av markägaren. Men enligt utredningens förslag är nyckelbiotopregistret gallrat och markägaren har alltid ett val att ta det ”oproportionellt stora ansvaret för naturmiljön” eller att avverka.

Utredningen föreslår att Skogsstyrelsen även fortsatt ska inventera skogar med höga naturvärden. Det tycker Länsstyrelsen är bra.

Ett otydligt resonemang förs på sid 859 där man ser att samtycke från markägare som en förutsättning för en naturmiljöbeskrivning skulle kunna innebära att inventerade områden ligger utspridda i landskapet. Något som, enligt utredningen, skulle försvåra eller omöjliggöra möjligheten att uppnå väl förbundna system av naturvårdsavsättningar och relevant naturvårdshänsyn för att få konnektivitet i landskapet. Återigen verkar det finnas ett slags önsketänkande där alla naturvärden som pekas ut blir kvar. Den bistra sanningen är nog att många av dessa skogar riskerar att avverkas. Kanske i synnerhet hos de markägare som inte skulle vilja samtycka till att Skogsstyrelsen genomför en naturmiljöbeskrivning på deras mark.

På sid 860 föreslås att den utvecklade inventeringsmetod som togs fram för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige ska anpassas och användas i hela Sverige. Att tänka på i detta fall är att metoden, åtminstone i nuvarande form, är mycket tids- och arbetskrävande.

På sid 866 säger utredningen att staten endast ska ange vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att ett område kvalificerar sig för formellt skydd, inte peka ut enskilda områden. På sid 604 säger man istället att om myndigheterna känner till att det finns höga naturvärden i ett område kan de givetvis rikta information om detta direkt till berörd markägare. Vad är det som gäller egentligen?

14.4 Kortare handläggningstider hos Skogsstyrelsen

En kortare handläggningstid medför att myndigheterna (Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen), allmänhet och sakägare får kortare tid på sig att hinna reagera. Det finns idag möjlighet att söka dispens om det är särskilt bråttom av praktiska skäl. När det gäller Länsstyrelsens arbete med skogar med höga naturvärden (särskilt angelägna allmänna intressen) skulle en halverad handläggningstid kunna innebära problem att hinna med. Vanligen tar det tid att följa upp inkomna avverkningsanmälningar eftersom det är svårt rent praktiskt att ha daglig bevakning av de anmälningar som kommer in till Skogsstyrelsen. Det kan dessutom vara fråga om sjukdom, semester, långhelger och annat som gör att en handläggningstid på tre veckor är väldigt snålt tilltagen. Länsstyrelsen tillstyrker inte detta förslag.

Utredningen skriver att i vissa situationer kan Skogsstyrelsen även behöva samråda med annan myndighet, t.ex. om fornlämning berör avverkningen och om ett "*mer omfattande*" samråd krävs kan det vara skäl till förlängning av handläggningstiden. Detta är en direkt felaktighet, då det inte är Skogsstyrelsen som samråder med länsstyrelsen om fornlämningar, det är markägarens/verksamhetsutövarens ansvar att göra.

Utredningen föreslår att det ska vara markägarens ansvar att lämna in en fullgod hänsynsredovisning tillsammans med anmälan om avverkning. Det vill säga markägaren ska redan innan anmälan ha bedömt hur åtgärden påverkar kulturmiljön och hur hänsyn ska tas för att minimera påverkan. Detta menar utredningen innebär att handläggningstiden hos Skogsstyrelsen bör kunna förkortas. Hur förslaget påverkar hanteringen av fornlämningar som berörs av skogsbruksåtgärder omnämns inte och det framgår inte hur den hanteringen ska gå till. Utredningen saknar även en tydlig redovisning över hur länsstyrelsens ansvar för fornlämningar kopplar an till utredningens förslag om förkortad handläggningstid.

15 Balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog

15.3.3 Kulturmiljövärden

I ett avsnitt om den samiska kulturhistorien framkommer skrivningar som framstår som ryckta ur sitt sammanhang. Här problematiseras bland annat kulturmiljölagens fornlämningsbegrepp utifrån en samisk kulturförståelse och slutsatser läggs fram som påstår att lämningar från samisk verksamhet inte kan vara fornlämningar eftersom de inte är bortglömda. Även om inga förslag i remissen direkt baseras på de skrivningar som framkommer i stycket är det på sin plats att påpeka att samiska kulturlämningar i hög grad uppfyller de rekvisit som krävs för att betraktas som fornlämningar och inte

bara har stort värde för den samiska befolkningen utan också för befolkningen i hela landet.

15.6 Förslag till tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog

Länsstyrelsen anser att förslaget att skogar med höga naturvärden bevaras genom områdesskydd och att tillståndsplikten kvarstår till dess de har skyddats är bra.

Länsstyrelsen instämmer i att ersättning vid områdesskydd ska utgå efter samma principer för skog ovan fjällnära gränsen som nedan.

Beslut om avslag enligt 18 § o 18 b § ska vara gällande även mot förvärvare av fastigheten och skrivs in i fastighetsregistret. Länsstyrelsen anser att även detta är bra men det innebär mycket arbete och byråkrati om området ändå ska skyddas formellt inom några år. Det vore bättre om myndigheterna hade resurser att i stället dra igång skyddsprocessen direkt.

15.6.3 När är en avverkning oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden?

Utredningen skriver: ”Då tillståndsprövningen enligt de ursprungliga förarbetena ska utgöra ett komplement till områdesskydd bör i princip samma synsätt anläggas. Då är det inte möjligt att endast utgå från beståndsnivå. Varje avverkning bör prövas mot påverkan på landskapet. Om en avverkning riskerar att påtagligt fragmentera ett intakt skogslandskap bör därför inte tillstånd ges.”

Det är bra tycker Länsstyrelsen och det är önskvärt att bedömningen görs på detta sätt. Här kan Skogsstyrelsen nyttja Länsstyrelsens inventeringsunderlag och den detaljavgrensning för områdesskydd som Länsstyrelsen tar fram för skyddsvärda fjällnära skogar.

15.6.6 Ersättning vid nekat tillstånd

Utredningen skriver: ”Eftersom skogsbruk inte längre är pågående markanvändning för skogar där avslagsbeslut meddelats kommer skogsbruksrestriktioner inte ersättas vid ett senare områdesskydd.

Ytterligare ersättning kommer endast avse andra eventuella rådhetsinskränkningar som följer av föreskrifterna för områdesskyddet.

Reglerna om statsstöd medger knappast att staten ersätter en markägare mer än en gång för samma restriktioner.”

Länsstyrelsen tycker det är bra att detta förtydligas och att markägare i samband med beslutet får tydlig information om kommande områdesskydd och vad det ger för möjligheter.

15.6.7 Prövning och överklagande av frågan om ersättning

Utredningens förslag om att frågan om ersättning ska avgöras tillsammans med frågan om tillstånd, innebär att Skogsstyrelsen kommer att fatta ett gemensamt beslut avseende båda dessa frågor. Till skillnad från i dag kommer alltså Skogsstyrelsen att fatta beslut om ersättning ska betalas och i så fall med vilket belopp.

Länsstyrelsen anser att detta är bra men det riskerar att ta ganska lång tid innan beslutet kommer eftersom man först måste naturvärdesinventera och

även göra en värdering. Däremot är det en smula inkonsekvent att man här beslutar om ersättning men vid områdesskydd i övrigt genomför en frivillig förhandling.

16 Staten gör en stor investering i fjällskogen

16.1 Behov av ytterligare skydd av fjällnära skog

Utredningen skriver: "Landskap med väl bevarad ekosystemmångfald innebär ett säkrare bevarande av artmångfald och genetisk mångfald än via naturvårdsåtgärder inom en grön infrastruktur i ett fragmenterat landskap." Länsstyrelsen undrar varför man sätter dessa saker mot varandra, skydd i fjällnära mot övrigt skydd inom boreala skogar? Detta står i strid med miljömålsens preciseringar "Grön infrastruktur; Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter ska ha möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur." Tanken måste väl vara att skyddet i fjällnära ska samverka med skydd och frivilliga avsättningar i övriga delar av den boreala skogen.

Utredningen skriver vidare att nedanför den fjällnära gränsen och längre söderut i landet bör naturvårdsarbetet i stället inrikta sig på naturvårdsavsättningar i betydligt mindre skala än i det fjällnära området, funktionell miljöhänsyn och att åstadkomma en grön infrastruktur för att i möjligaste mån möjliggöra bevarande av artmångfald och genetisk mångfald på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen har svårt att förstå detta uttalande. Det stämmer att det inte finns samma förutsättningar nedanför den fjällnära skogen men det handlar om att skapa ett så funktionellt och ändamålsenligt skydd som förutsättningarna medger inte att sänka ambitionsnivån från dagens arbete. Att uttala sig om grön infrastruktur som om det är något vid sidan av avsättningar och hänsyn tyder ju också på ett något märkligt synsätt.

16.1.1 Värdet av de sammanhängande intakta naturskogarna med mycket höga naturvärden riskeras av fragmentering

Utredningen säger: "Denna situation har inneburit att ett arbete för att återskapa landskapets funktion för hotade arter nu pågår. I Sverige kartläggs och avsätts områden med höga naturvärden och en grön infrastruktur eftersträvas mellan dessa områden, i syfte att försöka återskapa förutsättningarna för de arter som annars hotas av utrotning." Länsstyrelsen delar inte synen på den beskrivningen. Här är det mycket viktigt att påpeka att det bevarandearbete som bedrivs inte motsvarar den negativa effekt som pågående skogsbruk innebär. Kontinuitetsskogar fortsätter att avverkas, varför nettoeffekten av dessa båda verksamheter (bevarande och skogsbruk) fortfarande är negativ med avseende på biologisk mångfald.

16.1.2 Fjällskogen och Sveriges internationella åtaganden

Utredningen bedömer att ett utökat bevarande av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden fullt ut kan ingå vid beräkning av Sveriges bidrag till såväl CBD som till Art- och Habitatdirektivet. Den

fjällnära barrskogen har stora ekologiska likheter med övrig taiga i norra Sverige och bidrar därmed på ett betydande sätt även till ett ekologiskt representativt skydd av skogstypen taiga i norra Sverige.

Länsstyrelsen menar att villkoret om representativitet inte uppfylls, varken utifrån Aichii-mål 11 om ekologisk representativitet eller utifrån miljömålet Levande skogars preciseringar. Miljömålets preciseringar utgår från naturgeografiska regioner (Nordiska ministerrådet) och de olika naturgivna förutsättningar som detta ger för arters förekomst och utbredning. Skyddet av stora arealer fjällnära skog tas till intäkt för att sänka ambitionsnivån när det gäller skydds-/bevarandearbetet inom den övriga boreala skogen.

16.2 En statlig satsning för bevarande och utveckling av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden

Länsstyrelsen tycker att förslagen är bra vad det gäller uppdragen om detaljavgrensning, säkerställande att skogarna inte avverkas, identifiera privata markägare, underrättelse till markägare vid ansökan om att området är avsett för formellt skydd och att ersättningsmark endast ska erbjudas vid formellt skydd.

Utredningen skriver vidare att regeringen bör föreslå riksdagen att Sveaskog ska utöka det nuvarande markförsäljningsprogrammet till att omfatta totalt cirka 60 000 hektar produktiv skog som ska kunna användas som ersättningsmark i samband med formellt skydd av sammanhängande naturskogar med mycket höga naturvärden.

Detta är ett mycket bra förslag i synnerhet när det gäller Allmänningarna som har stora fina och sammanhängande områden och ett intresse av ersättningsmark. Ett förslag som mycket påtagligt skulle underlätta arbetet med ett bevarande av allmänningsskogarna.

Uppdragen att utreda skyddsform är ingen prioriterad fråga enligt Länsstyrelsen. Det är naturreservat som är det primära. Därefter kan man i så fall, i ett andra steg, utreda vilka områden som kan vara aktuella för nationalpark.

Att starta nationalparksprocesser i ett första steg är dumt och riskerar negativa reaktioner från lokalsamhället. Det arbetet bör istället utgå från en process som har stark förankring i bygden.

16.2.2 Avgränsning av stora sammanhängande områden med mycket höga naturvärden

Från utredningen: ”Dessa friliggande och mindre områden har dokumenterat höga naturvärden, kan vara flera hundra hektar stora och ligga på så kallade nyckelbiotopsrika brukningsenheter. Det kan följaktligen finnas skäl till att även dessa friliggande områden bevaras. I vilken utsträckning detta bör eller ska ske med formellt skydd får vara ett beslut som tas politiskt inom handlingsprogrammet för biologisk mångfald i skogen som beskrivs i kapitel 9.11. Det bedöms dock inte motiverat att utifrån de skäl som utredningen anfört låta dessa områden ingå i det systematiska genomförda och omfattande områdesskydd som detta förslag innebär.”

Länsstyrelsen anser att den bedömningen görs bäst på lokal nivå av regionala myndigheter.

16.2.5 Ett omfattande markbytespaket möjliggör för enskilda markägare att fortsätta bedriva skogsbruk i området

Angående ersättningsmark via Sveaskogs markförsäljningsprogram så föreslår utredningen bara överlåtelse (försäljning?).

Länsstyrelsen anser att det behövs ett klarläggande om Sveaskogs markförsäljningsprogram kommer att vara tillgängligt endast för markägare som fått en avslagen ansökan om avverkning inom fjällnära skog och som utifrån denna väljer ersättningsmark som betalning.

Utredningen skriver: ”Vid försäljning av mark som ersättningsmark ska det säkerställas att områden med höga natur- eller kulturvärden inte ingår mer än i mycket begränsad utsträckning. [...]. För att säkerställa detta behöver erforderliga inventeringar genomföras innan ersättningsmarken väljs ut.”

Alla pengar som föreslås enligt förslaget i kap. 16.3 på s. 1001 som tillägg till länsstyrelsernas administrativa arbete ska gå direkt till Naturvårdsverkets anslag 1:14. 70 miljoner kr över 7 år (2021–2027). Det är något oklart om de inventeringar som föreslås på s. 993 ska finansieras med dessa medel eller med medel föreslagna för inträngsersättning, köpeskilling och statsbidrag (ca 1,6 mdr kr).

Oavsett finansieringsform är det viktigt att beakta att stora delar av norra Sveriges områden med produktiv skog aldrig har inventerats med avseende på kulturmiljöer. För att säkerställa målet om att områden med höga kulturvärden endast i mycket begränsad utsträckning försäljs som ersättningsmark krävs därför ett ökat anslag till kulturmiljövårdens inventeringsinsatser. Ansvar för inventeringen bör ligga på respektive länsstyrelse och det bör följaktligen även medfölja en pott för den administrativa behandlingen i linje med förslaget till Naturvårdsverket.

16.2.6 Modellen med frivilligt skydd bedöms inte lämplig i detta mycket speciella fall

Utredningen listar ett antal argument till varför modellen med frivilligt formellt skydd inte bedöms som lämplig inom fjällnära.

Länsstyrelsen har uppfattningen att flera av argumenten som förs fram är väl så aktuella även nedanför fjällnäragränsen. Första argumentet om att avverkning inom områden innebär en fragmentering passar lika bra, eller bättre på ”större områden” nedan fjällnära. Ett hygge på 10 – 20 ha har betydligt större fragmenterande inverkan på ett 100 ha-område än på ett som är 1000 ha.

16.3 Kostnader för anslag till Naturvårdsverket och länsstyrelserna

Länsstyrelsen menar att det är viktigt att finansieringen av skyddet för de stora fjällnära områden inte får ske på bekostnad av pågående skydd inom övriga boreala skogar.

Staten har där gjort stora investeringar och bedriver idag ett aktivt arbete för att skydda områden inom värdetrakter och skapa ett funktionellt nätverk.

Om detta arbete stryps och inte kan slutföras kommer uppställda miljömål inte att uppnås och investerade skattepengar att ej ha nyttjats på ett optimalt sätt.

Avslutande kommentarer

Skogsutredningen har på kort tid gjort ett gediget arbete som skapar förutsättningar för att lösa flera stora frågor. I Västerbotten spelar skogen en viktig roll, inte minst i glesbygd, där de gröna näringarna skapar många arbetstillfällen. Genom den växande bioekonomin har skogen potential att ge ytterligare arbetstillfällen runt om i landet. Många av förslagen i skogsutredningen påverkar direkt och indirekt både den enskilde och landsbygdsutvecklingen men i vilken omfattning? Länsstyrelsen efterlyser samhällsekonomiska konsekvensanalyser av förslagen i utredningen utifrån att hela landet ska växa och utvecklas. Med dessa analyser som grund blir det lättare för våra politiker att fatta beslut som gör att alla kan leva och förverkliga sina drömmar, oavsett var man bor

Samråd i detta ärende har skett med Region Västerbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och Region Norrbotten.

I detta ärende har Landshövding Helene Hellmark Knutsson beslutat. Ärendet har beretts av Handläggaren för Ledningsstöd Mikael Bergström.

Helene Hellmark Knutsson

Mikael Bergström